

Хмельницький національний університет

ГРИГОРУК П. М.

ХРУЩ Н. А.

МЕТОДОЛОГІЯ І ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчальний посібник

*Рекомендовано Вченою радою
Хмельницького національного університету*

 К О Н Д О Р
Київ, 2017

УДК 378
ББК 87.255
М545

*Рекомендовано Вченою радою Хмельницького національного
університету (Протокол № 12 від 27.04.2017 р.)*

Рецензенти:

Черняк О. І., д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Кузьменко О. В., д.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної кібернетики Сумського державного університету

М545 **Методологія і організація наукових досліджень:** навч. посіб. / Григорук П. М., Хрущ Н. А.— К.: Видавничий дім «Кондор», 2017.— 206 с.

ISBN 978-617-7582-23-5

У навчальному посібнику представлено теоретичні засади методології та організації науково-дослідної діяльності, наведено практичні рекомендації щодо підготовки та представлення результатів досліджень. Розглянуто роль науки і наукових досліджень у сучасному світі, питання технології проведення наукових досліджень, формування їх інформаційного забезпечення, охарактеризовано вимоги й основні правила підготовки результатів досліджень до їх публічного представлення та захисту. Окремо розглянуто питання збору та статистичної обробки даних.

Для студентів, курсантів, аспірантів, докторантів вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться основами методології наукових досліджень.

ISBN 978-617-7582-23-5

УДК 378

© Григорук П. М., Хрущ Н. А., 2017
О Видавничий дім «Кондор», 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
ТЕМА 1. НАУКА Й НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУЧАСНОМУ	
СВІТІ.....	8
ХАРАКТЕРИСТИКИ НАУКИ ЯК ФОРМИ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКИ.....	12
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	16
Історичний підхід.....	16
Термінологічний підхід.....	17
Системний підхід.....	18
Структурно-функціональний підхід.....	20
Системно-діяльнісний підхід.....	21
Синергетичний підхід.....	23
Інформаційний підхід.....	26
Культурологічний підхід.....	28
Аксіологічний підхід.....	29
Пізнавальний (когнітивний) підхід.....	30
<i>Питання для самоперевірки.....</i>	31
<i>Матеріали для самостійного опрацювання.....</i>	32
ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ НАУКОВИХ	
ДОСЛІДЖЕНЬ.....	33
Загальна характеристика методології.....	33
Методи і засоби дослідження.....	36
Загальна характеристика методів дослідження.....	41
Методи теоретичного рівня дослідження.....	45
Методи емпіричного рівня дослідження.....	52
Вибір методів дослідження.....	55
<i>Питання для самоперевірки.....</i>	57
<i>Матеріали для самостійного опрацювання.....</i>	58
ТЕМА 3. ТЕХНОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	59
Загальна характеристика наукового дослідження.....	59
Визначення атрибутів дослідження.....	68
Характеристика видів наукових досліджень.....	74
<i>Питання для самоперевірки.....</i>	77
<i>Матеріали для самостійного опрацювання.....</i>	77

ТЕМА 4. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	78
ПОНЯТТЯ ПРО ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	78
ВИДИ ТА ДЖЕРЕЛА НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.....	82
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ДОКУМЕНТІВ.....	90
<i>Питання для самоперевірки</i>	105
<i>Матеріали для самостійного опрацювання</i>	106
ТЕМА 5. НАПИСАННЯ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ.....	107
ВИДИ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ.....	107
НАУКОВАДОПОВІДЬ (ПОВІДОМЛЕННЯ) ТА ТЕЗИ НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ.....	108
НАУКОВА С ТАТТЯ.....	112
НАУКОВА МОНОГРАФІЯ.....	115
РЕФЕРАТ ЯК ФОРМА НАВЧАЛЬНОЇ Й НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ.....	118
<i>Питання для самоперевірки</i>	121
<i>Матеріали для самостійного опрацювання</i>	121
ТЕМА 6. ПОБУДОВА АРГУМЕНТАЦІЇ В НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ.....	122
АРГУМЕНТАЦІЇ В НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ.....	122
ВИБІР ДОВОДІВ ТА ФАКТІВ.....	136
ПРАВИЛА І ПОМИЛКИ АРГУМЕНТАЦІЇ.....	139
Правила і помилки стосовно тези.....	139
Правила і помилки стосовно аргументів.....	142
Правила і помилки стосовно демонстрації.....	143
<i>Питання для самоперевірки</i>	143
<i>Матеріали для самостійного опрацювання</i>	144
ТЕМА 7. СТАТИСТИЧНА ОБРОБКА ДАНИХ.....	145
ПОНЯТТЯ ВИБІРКИ. ЧИСЛОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ВИБІРКИ.....	145
Вимірювані ознаки як випадкові величини.....	145
Процедури формування вибірки.....	146
Основні характеристики описової статистики.....	147
Розрахунок необхідного обсягу вибірки.....	152
ПЕРЕВІРКА СТАТИСТИЧНИХ ГІПОТЕЗ.....	154
Поняття статистичної гіпотези і статистичного критерію.....	154
Узгодження емпіричного закону розподілу вибірки з певним теоретичним розподілом.....	158
Оцінювання значущості відмінності показників рівня або мінливості.....	160
<i>Питання для самоперевірки</i>	165

<i>Матеріали для самостійного опрацювання</i>	166
ТЕМА 8. МЕТОДОЛОГІЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ	
ЛАТЕНТНОЇ ЯКОСТІ.....	167
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА	167
СПОСОБИ ПОБУДОВИ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА.....	173
<i>Питання для самоперевірки</i>	179
<i>Матеріали для самостійного опрацювання</i>	179
ТЕМА 9. ОПРАЦЮВАННЯ ЕКСПЕРТНИХ ДАНИХ.....	180
ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ЕКСПЕРТНЕ ОПИТУВАННЯ.....	180
ОТРИМАННЯ ТА АНАЛІЗУВАННЯ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК.....	185
Способи отримання експертних оцінок.....	185
Опрацювання експертних оцінок.....	187
Коефіцієнт конкордації.....	191
Оцінювання залежності між ранжуваннями експертів.....	194
<i>Питання для самоперевірки</i>	202
<i>Матеріали для самостійного опрацювання</i>	203
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	204